



Jaarverslag Vlaamse Unesco Commissie 2020

Samenvatting

De Vlaamse Regering heeft in 2003 de Vlaamse Unesco Commissie opgericht met als opdracht de doelstellingen van Unesco zo breed mogelijk ingang te doen vinden in Vlaanderen, met aandacht voor een sterke betrokkenheid in Unesco-programma's. De Commissie heeft daarenboven een voorlichtings- en adviestaak.

Door de COVID-19 pandemie in 2020 konden er verschillende activiteiten zoals de Unesco-trefdag en de Model Unesco niet doorgaan. Desalniettemin heeft de Commissie aanzienlijke inspanningen geleverd, met onder meer een omstandig advies over een nominatieprocedure voor de erkenning van immaterieel cultureel erfgoed uit Vlaanderen bij Unesco, een webinar over Vlaamse en Unesco- gebiedserkenningen, en acties op het vlak van communicatie, met in het bijzonder de lancering van een nieuwe website.

1. Achtergrond

Unesco is opgericht in 1945 in een wereld die pas een van de meest verwoestende conflicten uit de geschiedenis achter de rug had. De organisatie ontstond dan ook uit de gedachte: "Omdat oorlogen beginnen in de hoofden van mensen, moeten we in de hoofden van mensen vrede opbouwen". Deze centrale zin uit haar oprichtingsakte bundelt haar ganse opdracht: vrede opbouwen en bestendigen door samenwerking op de gebieden van onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie. Deze opdracht is na vijftien jaar nog steeds brandend actueel.

Unesco is de enige organisatie binnen de Verenigde Naties (VN) die werkt met een systeem van 'nationale commissies' om de band te versterken tussen de VN-organisatie en overheden, middenveld, instellingen, netwerken en experts gericht op onderwijs, wetenschap en cultuur binnen de betrokken Unesco-lidstaat.

De nationale Unesco commissies vormen de aanspreekpunten die Unesco als organisatie kunnen helpen bij de oriëntering en de ontwikkeling van haar programma's. De commissie in een lidstaat ondersteunt naast Unesco zelf ook haar eigen regering(en) met adviesverlening over alle Unesco-materies. Ten slotte kan de commissie zelf initiatieven nemen om de doelstellingen van Unesco in eigen land of deelstaat te helpen realiseren.

In België zijn er omwille van onze staatsstructuur twee Unesco commissies: de Vlaamse Unesco Commissie (VUC), opgericht in 2003, en de Commission belge francophone et germanophone pour l'UNESCO (CBFGU), opgericht in 2006. Elk van die commissies heeft een eigen programma en beide commissies stemmen met elkaar af. De VUC moet jaarlijks een verslag voorleggen aan de Vlaamse Regering. Het document dat hier voorligt is het jaarverslag voor 2020.

2. Organisatie

2.1. Samenstelling

De VUC bestaat sinds eind 2019 uit de volgende twalf stemgerechtigde leden, onder wie vijf ambtelijke en zeven niet-ambtelijke leden:

- 1) Prof. dr. Marc Vervenne (voorzitter – KU Leuven)
- 2) Mevr. Jorijn Neyrinck (vicevoorzitter – Werkplaats Immaterieel Erfgoed)
- 3) Mevr. Sanghmitra Bhutani (Minderhedenforum)
- 4) Dr. Ann-Katrien Lescrauwaet (VLIZ)
- 5) Dhr. Ruben Plees (kabinet van minister Crevits)
- 6) Dhr. Sven Rooms (VVOB)
- 7) Prof. dr. Annick Schramme (Universiteit Antwerpen)
- 8) Mevr. Vera Ameels (Agentschap Onroerend Erfgoed)
- 9) Dhr. Geert Leemans (Departement Onderwijs & Vorming)
- 10) Mevr. Liesbet Servranckx (Departement Cultuur, Jeugd, & Media)
- 11) Mevr. Caroline Uyttendaele (Departement Cultuur, Jeugd & Media)
- 12) Dhr. Gert Verreet (Departement Economie, Wetenschap & Innovatie)

Het oprichtingsbesluit van de VUC voorziet eveneens in drie raadgevende leden:

- 1) de algemeen secretaris van de VUC
 - Dhr. Lukas Van Damme
- 2) een vertegenwoordiger van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken
 - Dhr. Freddy Evens
- 3) een vertegenwoordiger van de Vlaamse minister bevoegd voor het buitenlands beleid
 - Mevr. Aurélie Vermeir

Om haar werk te versterken, doet de VUC ook een beroep op adviserende leden die deelnemen aan de vergaderingen omwille van hun expertise (zonder stemrecht):

- 1) Dhr. Jean-Pierre Dehouck / Dhr. Marino Bultinck (Unesco Platform Vlaanderen vzw)
- 2) Dhr. Stijn Dhert (ASPnet coördinator)
- 3) Dhr. Robert Missotten (voormalig Unesco ambtenaar)
- 4) Mevr. Kaat Lambrechts (VUC jongerenvertegenwoordiger)
- 5) Dhr. Rembert Jonckheere - tot oktober 2020 (VUC jongerenvertegenwoordiger)
Dhr. Thomas Dirven - vanaf oktober 2020 (VUC jongerenvertegenwoordiger)

Het Dagelijks Bestuur van de VUC bestaat uit de voorzitter, de vicevoorzitter en de algemeen secretaris. Het secretariaat van de VUC is ingebed in het Vlaams Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken.

2.2. Vergaderingen

2.2.1. Commissievergaderingen

In 2020 zijn vier formele plenaire commissievergaderingen georganiseerd:

- 1) 12 maart – Herman Teirlinck gebouw, Brussel
 - Aanwezig: Jorijn Neyrinck (vicevoorzitter), Lukas Van Damme (algemeen secretaris), Vera Ameels, Sanghmitra Bhutani, Marino Bultinck, Freddy Evens, Geert Leemans, Ann-Katrien Lescrauwaet, Annick Schramme, Caroline Uyttendaele, Aurélie Vermeir

- 2) 16 juni – digitaal
 - Aanwezig: Marc Vervenne (voorzitter), Jorijn Neyrinck (vicevoorzitter), Lukas Van Damme (algemeen secretaris), Vera Ameels, Sanghmitra Bhutani, Marino Bultinck, Stijn Dhert, Freddy Evens, Rembert Jonckheere, Kaat Lambrechts, Geert Leemans, Ann-Katrien Lescrauwaet, Bob Missotten, Sven Rooms, Annick Schramme, Liesbet Servranckx, Aurélie Vermeir, Gert Verreet
- 3) 24 september – digitaal
 - Aanwezig: Marc Vervenne (voorzitter), Jorijn Neyrinck (vicevoorzitter), Lukas Van Damme (algemeen secretaris), Vera Ameels, Marino Bultinck, Stijn Dhert, Kaat Lambrechts, Geert Leemans, Ann-Katrien Lescrauwaet, Bob Missotten, Sven Rooms, Annick Schramme, Caroline Uyttendaele, Aurélie Vermeir, Gert Verreet
- 4) 15 december – digitaal
 - Aanwezig: Marc Vervenne (voorzitter), Lukas Van Damme (algemeen secretaris), Vera Ameels, Sanghmitra Bhutani, Marino Bultinck, Thomas Dirven, Freddy Evens, Ann-Katrien Lescrauwaet, Bob Missotten, Annick Schramme, Liesbet Servranckx, Caroline Uyttendaele, Aurélie Vermeir, Gert Verreet en Tom Van de Velde

2.2.2. Werkgroepvergaderingen

In 2020 is een nieuwe vaste werkgroep opgericht voor de begeleiding en beoordeling van kandidaturen voor Unesco Biosfeergebieden en Geoparken. De werkgroep is samengesteld uit zowel commissieleden als vertegenwoordigers van bevoegde administraties en experts:

- 1) Mevr. Vera Ameels (Agentschap Onroerend Erfgoed) – commissielid
- 2) Dhr. Gert Verreet (Departement Economie, Wetenschap & Innovatie) – commissielid
- 3) Dhr. Robert Missotten (voormalig Unesco ambtenaar) – commissielid
- 4) Dhr. Lukas Van Damme (algemeen secretaris VUC) – commissielid
- 5) Dhr. Dries Desloover (Agentschap Natuur en Bos)
- 6) Dhr. Jan Bastiaens (Agentschap Onroerend Erfgoed)
- 7) Dr. Steven Vanonckelen (Departement Omgeving)
- 8) Dr. Jasper Verhaegen (Departement Omgeving)
- 9) Dr. Sophie Verheyden (Belgische Geologische Dienst - BELSPO)
- 10) Dr. Hilde Eggermont (Biodiversiteitsplatform - BELSPO)
- 11) Mevr. Iris Steen (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

De werkgroep kwam in beperkte zitting op 24 juni informeel samen. Op 26 oktober volgde de eerste formele bijeenkomst.

Voor de nazorg van het dossier rond Aalst Carnaval en het opstellen van een advies over een nominatieprocedure voor de erkenning van immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen bij Unesco was een ad hoc werkgroep werkzaam met de volgende commissieleden:

- 1) Mevr. Jorijn Neyrinck (vicevoorzitter – Werkplaats Immaterieel Erfgoed)
- 2) Prof. dr. Annick Schramme (Universiteit Antwerpen)
- 3) Mevr. Liesbet Servranckx (Departement Cultuur, Jeugd, & Media)
- 4) Dhr. Lukas Van Damme (algemeen secretaris VUC)
- 5) Mevr. Aurélie Vermeir (kabinet van minister-president Jambon)

De digitale werkgroepen vonden plaats op 12 februari, 28 april, 27 mei, 25 juni en 8 juli. Aanvullend woonde ook dhr. Jens Wynants als stagiaire aan het Departement Cultuur, Jeugd, & Media enkele van vergaderingen bij.

Bovenop de doorlopende afstemmingen per mail, kwam het dagelijks bestuur in 2020 twee maal samen: op 13 februari voor een lunchafspraak en op 7 oktober voor een digitaal overleg.

2.3. Budget

De VUC beschikt over een budget van €55.000 vanuit de begroting voor het Buitenlands Beleid; dat budget is besteed voor een totaalbedrag van €54.984,19.

Doordat een aantal voorziene evenementen omwille van de COVID-19 pandemie zijn geannuleerd, is beslist meer te investeren in externe communicatie met de lancering van een nieuwe gezamenlijke website met het Unesco Platform Vlaanderen vzw, in een begeleidingstraject rond sociale media, in video's over de Unesco-leerstoelen en over een pilootproject rond immaterieel cultureel erfgoed in de klas, in een nieuwe brochure over Unesco en Vlaanderen en in bijkomende communicatiematerialen, zoals foto's, logo's en een nieuwe folder.

De VUC staat elk jaar in voor de ondersteuning van Vlaamse Unesco-netwerken. Dit vertaalde zich in bijdragen aan de werking van het ASPnet, aan de lancering van een nieuwe Unesco-leerstoel, aan de nieuwe website van ICOMOS, aan de coördinatierol die Kortrijk opneemt binnen het netwerk van Unesco's Creatieve Steden voor Design en aan het Open Water Netwerk van het Belgische comité voor Unesco's Intergouvernementeel Hydrologisch Programma. Voorts ondersteunde de VUC wederom 'Difference Day – World Press Freedom Day' georganiseerd door onder meer de VUB, en is er een bijkomende financiële bijdrage geleverd aan het Afrika Film Festival, in het kader van het bredere 'dekoloniseringsdebat'.

Tot slot restte nog een beperkt bedrag voor de varia- en werkingskosten van de Commissie zelf. De verschillende activiteiten waaraan kosten verbonden zijn, worden in het volgende hoofdstuk meer in detail besproken.

| Omschrijving | Uitgaven |
|--|--------------------|
| Ondersteuning Unesco-netwerken en initiatieven partners | 17 199,18 € |
| Unesco-scholen: ASPnet activiteiten | 574,90 € |
| Unesco-leerstoelen – lancering nieuwe leerstoel | 1 306,80 € |
| Unesco Creatieve Steden – coördinatierol Kortrijk | 1 326,07 € |
| Unesco IHP-comité – Open Water Network | 4 380,01 € |
| ICOMOS – website | 2 420,00 € |
| Afrika Film Festival (VUC prijs, filmrechten en ondertiteling) | 6 175,00 € |
| Difference Day | 1 016,40 € |
| Externe Communicatie | 32 348,67 € |
| Lancering nieuwe website | 5 235,47 € |
| Brochure | 6 392,10 € |
| Communicatiemateriaal (folder, foto's, logo's, ...) | 5 021,35 € |
| Video's (leerstoelhouders, project immaterieel erfgoed in de klas) | 8 681,75 € |
| Traject sociale media | 7 018,00 € |
| Vergaderingen en zendingen | 1 356,41 € |
| Commissievergaderingen organiseren | 588,00 € |
| Zendingen en werking dagelijks bestuur | 539,65 € |
| Zendingen leden bij terbeschikkingstelling van hun expertise | 228,76 € |
| Varia | 4 079,93 € |
| Relatiegeschenken (boeken begijnhoven en atlanten werelderfgoed) | 3 073,20 € |
| Varia | 1 006,73 € |
| TOTAAL | 54 984,19 € |

3. Activiteiten

3.1. Onderwijs

3.1.1. Unesco Associated Schools Network (ASPnet)

In 2020 telde het ASPnet bij aanvang drieëndertig Unesco-scholen in Vlaanderen en Brussel. In de loop van het jaar meldden er zich drie nieuwe scholen bij het netwerk: de stedelijke basisschool 'De Gele Ballon' (Antwerpen), het stedelijk lyceum 'Durllet' (Antwerpen) en de Campus Sint-Ursula Lier met lager en middelbaar onderwijs.

De werking van het scholennetwerk werd sterk getroffen door de COVID-19 pandemie, zodat noodgedwongen is afgezien van de geplande 'Model Unesco' voor middelbare scholieren en er digitale alternatieven gevonden zijn voor de reguliere fysieke bijeenkomsten:

- 1) 20 maart – geannuleerd
 - Er was voorzien dat een grote bijeenkomst met leerlingen zou doorgaan in de Arteveldehogeschool Gent. Omwille van de uitbraak van de eerste golf van COVID-19 is het evenement echter geannuleerd.
- 2) 26 mei – interactief webinar
 - Als alternatief voor de bijeenkomst op de Unesco-trefdag, die geannuleerd werd, is een interactief webinar opgezet over '*Hoe thuis een krachtige leeromgeving creëren?*' met de inbreng van het Departement Onderwijs & Vorming en de ondersteuning van Kruit.
- 3) 9 oktober – digitaal
 - Op de eerste sessie van het schooljaar 2020-2021 is teruggeblikt op het voorgaande schooljaar en zijn ideeën uitgewisseld over hoe je aan de slag kan met SDG13 klimaatactie, de SDG waar specifiek op is gewerkt in de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021.
- 4) 1 december – digitaal
 - Er volgde opnieuw een digitale bijeenkomst met presentaties over inspirerende eTwinning en over kritisch denken.

Voor de organisatie van het netwerk is een coördinatiegroep actief met vier scholen-vertegenwoordigers (Rembert Jonckheere, Dima Bou Mosleh, Bert Reyens en Jeroen Van der Auwera), drie VUC-leden (Geert Leemans, Sanghmitra Bhutani en de algemeen secretaris), Ruth Lamotte (Departement Onderwijs en Vorming), Noor Van Orshoven (Kruit) en Stijn Dhert als coördinator. De coördinatiegroep kwam vijf keer (17/1, 24/4, 19/6, 11/9, 27/10) samen in 2020.

In het schooljaar 2019-2020 startte het ASPnet een samenwerking op met Kruit (het vroegere 'Kleur bekennen') met het oog op een verdere professionalisering van het ASPnet-scholen. De samenwerking is ook voor het schooljaar 2020-2021 voortgezet, met oog voor logistieke en organisatorische omkadering voor de verschillende bijeenkomsten. De VUC blijft instaan voor de financiële ondersteuning en de website/pagina's.

Stijn Dhert en Mieke Van Ingelghem (UCLL, lid van het ASPnet) werken daarenboven actief samen met de internationale ASPnet coördinatie aan de ontwikkeling van het 'ASPnet Teacher Education Institutes (TEI) Change Initiative', met onder meer webinars op 14 oktober en 19 november. Het doel van het initiatief is het creëren van een internationale 'community of practice' van ASPnet lerarenopleidingen.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-vlaanderen/unesco-scholen>

3.1.2. Leerstoelen

In 2019 is een aanvraag ingediend voor een nieuwe Unesco-leerstoel aan een Vlaamse hoger onderwijsinstelling: de Leerstoel 'Images of the futures and co-creation' aan de Erasmushogeschool Brussel, met leerstoelhouder Dr. Maya Van Leemput. In 2020 volgde de officiële goedkeuring door Unesco met de ondertekening van het leerstoelakkoord. De VUC heeft het dossier van bij de aanvraag tot de ondertekening actief begeleid.

Een voorstelling van de leerstoel vond plaats in de marge van Unesco's Futures Literacy Summit op 11 december. Dr. Van Leemput heeft ook meegewerkt aan de organisatie van die top, die digitaal doorging van 8 tot 12 december. De VUC heeft financieel aan de leerstoel bijgedragen voor het aanschaffen van communicatiemateriaal.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-vlaanderen/unesco-leerstoelen>

3.1.3. Jongerenwerking

Aan het einde van het tweejarige mandaat van VUC-jongerenvertegenwoordigers Kaat Lambrechts en Rembert Jonckheere is in de zomer met hen een evaluatie gemaakt van de voorbije werking. De commissie heeft vervolgens beslist te kiezen voor een behoud van twee jongerenvertegenwoordigers, maar dan telkens met een 'junior' en een 'senior' vertegenwoordiger wiens mandaten overlappen in plaats van te starten en te eindigen op hetzelfde moment.

Kaat Lambrechts blijft zo nog één jaar op post als 'senior' vertegenwoordiger, in tandem met een nieuwe 'junior' vertegenwoordiger, ter vervanging van Rembert Jonckheere. In oktober koos een jury bestaande uit commissieleden voor Thomas Dirven als nieuwe jongerenvertegenwoordiger voor een periode van twee jaar. Hij is een student rechten en geschiedenis en heeft een bijzondere interesse voor culturele diversiteit en erfgoed, alsook ervaring met Europese netwerken en projecten. Hij nam op 15 december voor het eerst deel aan de commissievergadering.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-de-kijker/nieuws/nieuwe-jongerenvertegenwoordiger-bij-de-vlaamse-unesco-commissie>

3.2. Cultuur en informatie

3.2.1. Opvolging Aalst Carnaval

In 2020 volgde de eerste carnavalsoptocht in Aalst sinds dit event van Unesco's Representatieve Lijst voor Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid is geschrapt. De VUC stelde voorafgaand een *factsheet* op (in het Nederlands en het Engels) om alle feiten op een rijtje te zetten en duiding te geven over het event met oog op mogelijke nieuwe perscommunicatie over voorgaande gebeurtenissen tijdens de carnavalsoptocht in Aalst.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-de-kijker/publicaties/aalst-carnaval-en-de-schrapping-van-de-unesco-lijst>

3.2.2. Difference Day

Met 'Difference Day' willen de organisatoren op de jaarlijkse Werelddag van de Persvrijheid (3 mei) de rol en het belang van de persvrijheid als essentieel onderdeel van de vrijheid van meningsuiting in de kijker plaatsen. 'Difference Day' wordt georganiseerd onder de stuwende bezieling van VUB-rector Caroline Pauwels en met de internationale patronage van Unesco.

De VUC levert een bijdrage in de kosten, gelet op het belang van de pers als vierde macht, met haar rol als venster op de wereld en als onmisbare schakel in de democratische samenleving. Door de COVID-19- pandemie vond in 2020 een digitale editie plaats.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/themas/communicatie>

3.2.3. Musea en immaterieel cultureel erfgoed

De VUC droeg in 2019 bij aan de internationale publicatie '*Museums and intangible cultural heritage: towards a third space for the heritage sector. A companion to discover transformative heritage practices for the 21st century*'. Deze publicatie ontsluit inzichten, kennis en voorbeeldpraktijken die voortkomen uit Europese samenwerking in het '*Intangible Cultural Heritage and Museums Project (IMP)*'. Op de slotconferentie van het project op 26 februari werd het boek gepresenteerd voor een internationaal publiek, in aanwezigheid van Tim Curtis (secretaris van Unesco's 2003 Conventie voor Immaterieel Cultureel Erfgoed), en traden ook de voorzitter en vicevoorzitter van de VUC op.

<https://www.ichandmuseums.eu/>

3.2.4. ICOMOS

ICOMOS is de organisatie die het Werelderfgoedcomité adviseert over kandidaturen voor cultureel werelderfgoed en heeft ledenafdelingen in verschillende landen. Zo bestaat er ook ICOMOS Vlaanderen-Brussel. In 2020 werd Bénédicte Selfslagh als voorzitter opgevolgd door het voorzittersduo Eva Roels en Anne Mie Draye, met wie op 21 oktober een kennismakingsgesprek is gehouden. Om de goede banden en toekomstige samenwerking te ondersteunen heeft de VUC een financiële bijdrage geleverd aan de opbouw van de nieuwe website van ICOMOS.

<http://belgium-icomos.org/>

3.2.5. Kortrijk Creative City of Design

Kortrijk trad in 2017 toe tot Unesco's Creative Cities Network. Sindsdien heeft de stad een erg actieve rol opgenomen binnen het subnetwerk van de designsteden. Kortrijkzaan Stijn Debaille nam de functie op van adjunct-coördinator. Sinds juli 2020 is hij aangesteld als coördinator. Om Kortrijk en dhr. Debaille in hun engagement te steunen, nam de VUC voor die bijkomende taken de internationale reis- en verblijfskosten in 2020 voor haar rekening.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-vlaanderen/creatieve-steden>

3.2.6. Dekolonisatiedebat

Naar aanleiding van het 'Black Lives Matter' protest, volgde in België een debat over ons koloniaal verleden. De VUC achtte het zinvol om te bekijken welke bijdrage aan dit maatschappelijk debat in Vlaanderen gegeven kan worden vanuit een Unesco-perspectief, gezien de banden die deze kwestie heeft met cultuur, erfgoed, onderwijs en internationale relaties.

Op 4 december hield de commissie een eerste overleg met de geïnteresseerde leden, voorafgegaan door een uiteenzetting van prof. dr. Mathieu Zana Etambala over de problematiek. Er werd besloten om de volgende drie sporen te bekijken:

- Steun (financieel, logistiek, patronage, ...) van relevante initiatieven van andere organisaties (cfr. steun aan het Afrika Film Festival)

- Het verzamelen van alle relevante Unesco-teksten (passages uit Conventies, aanbevelingen, ...), en -initiatieven met betrekking tot de omgang met koloniaal verleden.
 - Promotie van Unesco's indrukwekkend standaardwerk '*General History of Africa*'
- De VUC zal dit in de loop van 2021 verder uitwerken.

3.2.7. Afrika Film Festival

Sinds enkele jaren reikt de VUC aan een documentaire op het Afrika Film Festival (AFF) de AFF VUC Prijs uit, waarvoor in 2020 vijf films zijn genomineerd rond het thema 'dekolonisatie'. Met de prijs dekt het AFF de verdere distributiekosten van de winnende film. De jury (voorzitter, vicevoorzitter, Annick Schramme en Freddy Evens) koos voor de documentaire 'Uma memória em três atos' ('*Een herinnering in drie scènes*') over de onafhankelijkheidstrijd van Mozambique in de jaren 1970. De film sluit opvallend goed aan bij de Unesco-thema's van collectief geheugen, herinneringseducatie, erfgoed, dialoog en verzoening.

Gezien de wens om meer te doen rond het thema 'dekolonisatie' en de penibele situatie van de cultuursector is beslist om naast de gebruikelijke prijs, ook nog steun aan het AFF en de filmmakers te verlenen door het dekken van distributie- en ondertitelingskosten (Nederlands) voor nog twee films: 'De Patrice à Lumumba' en 'Les Orophélins de Sankara'. Deze laatste film kreeg in het kader van de AFF VUC Prijs 2020 een eervolle vermelding.

Met het AFF is overlegd om de drie films op de website of andere platformen te kunnen tonen, onder meer voor de Unesco-scholen.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-de-kijker/nieuws/bekroning-film-uma-memoria-em-tres-atos>

3.3. Wetenschap

3.3.1. Kandidaten Geopark

Er leeft in Nederlands Zuid-Limburg het idee om met de kenmerkende mergelgrotten en -groeven van de streek te werken aan de kandidatuur van een Geopark 'Krijtland'. Men kijkt daarbij ook naar de betrokkenheid van Vlaamse gemeenten zoals Riemst, Tongeren en Voeren, evenals Waalse en mogelijk ook Duitse gemeenten. De initiatiefnemers organiseerden een symposium op 29 januari in Cadier en Keer (nabij Maastricht) om betrokkenen en potentiële partners te informeren. Robert Missotten en de algemeen secretaris namen hier ook aan deel namens de VUC.

De kandidatuur voor Geopark 'Schelde Delta' is daarentegen al in een vergevorderd stadium, waarbij men voorziet om in het najaar van 2021 een formele kandidatuur in te dienen bij Unesco. De voorbereiding van dit Vlaams-Nederlandse geopark vergt ook een afstemming tussen de Vlaamse en Nederlandse Unesco Commissies, evenals het Nederlandse Geoparken Forum. Dergelijk overleg ging door op 2 juni en 10 november, in aanwezigheid van Robert Missotten, Gert Verreet, Vera Ameels (enkel 10 november) en de algemeen secretaris. Het aspirant geopark organiseerde zelf tweemaal een online partnerberaad op 23 juni en 26 november, waar ook commissieleden aan hebben deelgenomen.

Vermits commissielid Robert Missotten ook telkens uitgenodigd is voor de vergaderingen met het Nederlandse Geoparken Forum is voor de grensoverschrijdende kandidaturen een goede afstemming verzekerd.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-vlaanderen/geoparken-en-biosfeergebieden>

3.3.2. Kandidaat Biosfeergebied

Het grenspark 'Kempen~Broek' wil als Unesco Biosfeergebied erkend worden en bereidt daarvoor een kandidatuur voor. Het gebied op de Vlaams-Nederlandse grens heeft hiervoor de nodige voorbereidingen getroffen met de opmaak van een visietekst en een (aanzet tot) masterplan met oog op de indiening van het dossier in het najaar van 2021.

Op 20 oktober was er een overleg met projectleider Erwin Christis (Regionaal Landschap Hoge Kempen en Maasland) met vertegenwoordigers van de Vlaamse en Nederlandse Unesco Commissies, experts en betrokken ambtenaren. Er is een stand van zaken gegeven en afspraken gemaakt voor de verdere opvolging en overleg met de Vlaamse en Nederlandse commissies in 2021.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-vlaanderen/geoparken-en-biosfeergebieden>

3.3.3. Webinar gebiedserkenningen

Reeds eind 2019 zijn voorbereidingen getroffen voor de organisatie van een informatiedag over Unesco's gebiedserkenningen (Geoparken en Biosfeergebieden) en het verband met het Vlaams beleid, gericht op betrokken beleidsmakers en belanghebbenden op het vlak van erfgoed, natuur, landschap, duurzame streekontwikkeling en recreatie. De VUC werkte hiervoor nauw samen met de Vlaamse Agentschappen voor Natuur en Bos en voor Onroerend Erfgoed, evenals de Regionale Landschappen.

De informatiedag voorzien op 1 april is omwille van de pandemie omgevormd tot een webinar op 7 september: *'Unesco-gebiedserkenningen in Vlaanderen: keuzestress? Webinar over Unesco's Geoparken en Biosfeergebieden in verhouding tot het Vlaamse beleid'*. Een honderdtal deelnemers volgden dit Teams Live event dat herbekeken kan worden.

Na een videoboodschap van Vlaams minister van Onroerend Erfgoed, Matthias Diependaele, volgden presentaties van Vincent Van Ryssegem en Katrien Heirman (gewezen Unesco ambtenaren), Marike Bontenbal (Nederlandse Unesco Commissie), Dries Desloover en Els Hofkens (Vlaamse ambtenaren), met een slotdebat tussen Kristof Vandenberghe (Unesco), Marc De Bie (Onroerend Erfgoed) en Johan Van Den Bosch (Regionale Landschappen). Het webinar en de presentaties kunnen bekeken worden op de website.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-de-kijker/evenementen/webinar-unesco-gebieden>

3.3.4. Werkgroep gebiedserkenningen

Om de nakende nominatiedossiers op adequate wijze te behandelen, is zoals vermeld onder punt 2.2.2. een nieuwe vaste werkgroep opgericht voor kandidaturen voor Unesco Biosfeergebieden en Geoparken. De werkgroep heeft vooral als doelstelling te voorzien in de begeleiding, de beoordeling en de voordracht bij Unesco van Vlaamse kandidaturen. Daarnaast zal de werkgroep instaan voor een betere onderlinge informatiedoorstroming, kennisdeling en draagvlakversterking voor Unesco-gebieden. Tot slot kan er aandacht gaan naar advies over visie en beleid voor de concrete implementatie van Biosfeergebieden en Geoparken in Vlaanderen en de verhouding tot Vlaamse gebiedserkenningen.

De kandidatuur van 'Schelde Delta' zal in het bijzonder worden opgevolgd door mevr. Vera Ameels, dhr. Gert Verreet, dhr. Robert Missotten, dr. Jasper Verhaegen en dr. Sophie Verheyden. Voor de behandeling van de kandidatuur van 'Kempen~Broek' zullen dhr. Dries Desloover, dhr. Jan Bastiaens en dr. Hilde Eggermont mee instaan.

3.3.5. Belgisch Intergouvernamenteel Hydrologisch Programma comité

Het Belgisch Comité voor Unesco's Intergouvernamenteel Hydrologisch Programma (IHP) heeft een nieuwe voorzitter: Marnik Vanclooster (UCLouvain) is in het najaar van 2020 opgevolgd door Ann Van Griensven (VUB). Zij werkt al langer samen met Unesco in het '*IHE Delft UNESCO Institute for Water Education*' en in het '*Open Water Network*'. De VUC heeft een financiële bijdrage geleverd aan het '*Open Water Network*', gezien de intenties van de nieuwe voorzitter om via deze weg ook intensiever met het Belgisch IHP Comité te werken.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/verbind-je-met-unesco/unesco-netwerken>

3.4. Sector-overschrijdende initiatieven

3.4.1. Unesco-trefdag - geannuleerd

Na de eerste succesvolle editie van een Vlaamse 'Unesco-trefdag' in 2019, zijn er vergevorderde logistieke en inhoudelijke voorbereidingen getroffen voor een tweede editie in 2020. De Unesco-trefdag was gepland in de Brugse erfgoedsite van de Sint-Godelieveabdij voor een groter doelpubliek en met betrokkenheid van verschillende met Unesco verbonden netwerken en organisaties (zoals ASPnet, ICOMOS, CJM, VLIZ, IHP-comité, begijnhoven, ...). Na uitstel van het evenement in mei, is uiteindelijk besloten tot afstel voor een tweede richtdatum in oktober. Een digitaal alternatief is niet voorzien vanuit de overweging dat het zich onvoldoende leent om de doelstellingen van een Unesco-trefdag te vervullen, namelijk netwerkversterking door mensen met elkaar in contact brengen. Een volgende trefdag kan hopelijk wel in 2021 plaatsvinden.

4. Communicatie en vertegenwoordiging

4.1. Website

Reeds in het najaar van 2019 zijn de voorbereidingen opgestart voor een nieuwe gemeenschappelijke website van de VUC en het Unesco Platform Vlaanderen (UPV), met als domeinnaam [unesco-vlaanderen.be](https://www.unesco-vlaanderen.be). De eentalige site in het Nederlands is in september gelanceerd en is veel uitgebreider dan de voorgaande aparte sites. Bovendien beschikt de site over meer opties, zoals een interactieve kaart, video's, inschrijvingsmodules voor evenementen, etc. De commissieleden zijn er ook op voorgesteld met eenvormige professionele foto's van de hand van Natalie Huyghe.

De site [unesco.be](https://www.unesco.be) is omgevormd tot een viertalige portaal van de Belgische Unesco Commissies met doorverwijzingen naar de VUC-UPV site (Nederlands), naar de site van de Commission belge francophone et germanophone pour l'UNESCO (CBFGU) (Frans en Duits) en naar de site van Unesco (in het Engels).

<https://www.unesco-vlaanderen.be/>

4.2. Nieuwsbrief

Sinds 2019 werd ook een nieuwsbrief ingevoerd via het Mailchimp platform. In 2020 werden elke twee maanden een nieuwsbrief verstuurd, zes in totaal, met aandacht voor Unesco-actualiteit die vooral verband houdt met het werk van de Commissie en/of een band heeft met Vlaanderen.

4.3. Brochures Vlaanderen & Unesco

In 2020 is werk gemaakt van een omvattende brochure van 28 pagina's over alle Unesco-erkenningen, -netwerken en -aanwezigheid in Vlaanderen: 'Unesco in Vlaanderen'. De publicatie is zowel in papieren vorm als digitaal op de website beschikbaar. Er zijn tevens middelen vastgelegd voor de uitwerking van een bijkomende brochure die informatie zal bieden over de betrokkenheid van Vlaanderen bij Unesco via beleidswerk en projectsteun: 'Vlaanderen in Unesco'. De VUC zal deze brochure in 2021 verder uitwerken.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/media/2590/download/Brochure.pdf?v=1&inline=1>

4.4. Folder Unesco-gebieden

Met oog op de organisatie van een informatiedag over Unesco-gebieden (zie 3.3.3), is een folder gemaakt die informeert over de meerwaarde en de onderlinge verschillen en gelijkenissen van de verschillende types Unesco-gebieden: natuurlijk Werelderfgoed, Biosfeergebied en Geopark. Door COVID-19 is de folder nog niet uitgedeeld, maar is vooral de digitale versie verspreid en beschikbaar gemaakt op de site.

<https://www.unesco-vlaanderen.be/unesco-in-de-kijker/publicaties/folder-unesco-gebieden>

4.5. Video's

Rembert Jonckheere, VUC-jongerenvertegenwoordiger en lid van de ASPnet-coördinatiegroep, nam als leerkracht van de Unesco-school Campus Comenius in Koekelberg deel aan een pilootproject van Unesco, gefinancierd door de EU. Het project was gericht op de integratie van immaterieel cultureel erfgoed in de klas met betrokkenheid van Unesco-scholen uit verschillende EU-lidstaten. Na gezamenlijke training en workshops in 2019, volgde in 2020 de concrete uitwerking in de scholen. Er werd bovendien een video gemaakt over de uitvoering van het project in Campus Comenius, waartoe de VUC financieel heeft bijgedragen. Er is een langere video in het Engels, evenals een korte clip in het Nederlands.

Filmmaakster Pien van Grinsven is aangezocht om video's te maken over de Vlaamse Unesco-leerstoelen. Ze maakte bondige en heldere clips waarin de leerstoelhouders aangeven wat hun leerstoel doet, welk belang de leerstoel heeft en wat de band met Unesco en/of de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen is. Omwille van COVID-19 konden nog maar twee clips gerealiseerd worden: een eerste over de leerstoel Volwasseneducatie met prof. dr. Maurice de Greef en een tweede over de leerstoel Toekomstbeelden en Co-creatie met dr. Maya Van Leemput.

Alle video's zijn op de gepaste plek (bij Unesco-scholen of Unesco-leerstoelen) te bekijken op de website en op het YouTube-kanaal van de VUC.

https://www.youtube.com/channel/UCx_9TEU3bbvNq300WLWaEvg

4.6. Interviews en pers

De VUC – via de leden van het dagelijks bestuur – stond ook in 2020 verscheidene malen de pers te woord met betrekking tot Unesco-materies en verschafte voorlichting voor een breder publiek:

- 20 januari – Radio 2: *Infobord Aalst op E40 met Unesco-logo mag blijven: “Ook zonder carnaval heeft Aalst erfgoed”* – Algemeen secretaris
<https://radio2.be/oost-vlaanderen/infobord-aalst-op-e40-met-unesco-logo-mag-blijven-ook-zonder-carnaval-heeft-aalst>
- 24 juli – VRT: *Mysteries in Oost-Vlaanderen: waar komt de eeuwenoude vete tussen Aalst en Dendermonde vandaan?* – Vicevoorzitter
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/07/14/waar-komt-de-eeuwenoude-vete-tussen-aalst-en-dendermonde-vandaan/>
- 26 augustus – Kerk & Leven: *Levende monumenten* - Algemeen secretaris
<https://www.kerkenleven.be/uitgave/2035/artikel/levende-monumenten>
- 3 september – Interview bij installatie virtuele beiaard Ename – Voorzitter
<https://www.youtube.com/watch?v=FWvpNgMSixw> (vanaf 18'40")
- december – FARO, tijdschrift over cultureel erfgoed: *Is Unesco nog relevant* – Algemeen secretaris
https://issuu.com/faronet/docs/faro_2020_13_4_issuu

4.7. Deelname van commissieleden aan evenementen

Naast de aanwezigheid op activiteiten die de VUC zelf organiseerde of ondersteunde, namen verschillende commissieleden deel aan andere relevante evenementen die verbonden zijn aan Unesco-materies. Dat was in hoofdzaak het geval vóór de uitbraak van de COVID-19 pandemie vanaf midden maart. Hieronder staat een overzicht van de voornaamste evenementen en deelnames die nog niet eerder bij specifieke activiteiten zijn aangestipt:

- ICOMOS Vlaanderen-Brussel nieuwjaarsreceptie
 - Algemeen secretaris – 31 januari, Brussel
- Overleg Kortrijk Unesco Creatieve Stad voor Design
Robert Missotten, Annick Schramme en algemeen secretaris – 7 februari, Kortrijk
- Overleg met Unesco Liaison Office bij de EU
 - Algemeen secretaris – 11 februari, Brussel
- Overleg stad Leuven (potentiële kandidaat Unesco Creative Stad)
 - Algemeen secretaris – 13 februari, Leuven
- Overleg Unesco-leerstoelhouder 'Toekomstbeelden en co-creatie'
 - Voorzitter, vicevoorzitter en algemeen secretaris – 13 februari, Leuven
- Informele bijeenkomst Europese Nationale Unesco Commissies
 - Algemeen secretaris – 16-19 februari, Cascais (Portugal)
- Feest van de Moedertaal
 - Voorzitter – 22 februari, Borgerhout
- Overleg begijnhofplatform (Stad Lier, Herita, Onroerend Erfgoed)
 - Algemeen secretaris – 5 maart, Lier
- Belgian Carillion Heritage Committee
 - Algemeen secretaris – 6 maart, Leuven
- Teach up!
 - Stijn Dhert, Geert Leemans en algemeen secretaris – 12 maart, Brussel
- Startvergadering opzet regionale hub voor kennisopbouw en -uitwisseling over onderwijsbeleid in 19 Afrikaanse landen i.s.m. VVOB en Unesco's International Institute for Capacity Building in Africa (UNESCO-IICBA)
 - Sven Rooms – 17 tot 19 maart, online
- Lancering UNESCO's Global Education Coalition, met VVOB lidmaatschap
 - Sven Rooms – 26 mei, online
- Algemene Vergadering van de Statenpartijen van de 2003 Conventie
 - Vicevoorzitter – 8-10 september, online

- Boekpresentatie ‘*De begijnen, een Europees verhaal. 800 jaar begijnen in Europa*’ (auteur: Paul Marchal)
 - Voorzitter – 16 september, Sint-Truiden (Begijnhof)
- Kennismaking nieuw voorzitterschap ICOMOS Vlaanderen-Brussel
 - Algemeen secretaris – 21 oktober, Brussel
- Expertebijeenkomst ‘*Education-related indicators in the Overall results framework (ORF) for the 2003 Convention and their relationship with SDG 4*’
 - Vicevoorzitter – 1-8 december, online
- Intergouvernementeel comité voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed
 - Vicevoorzitter – 14-19 december, online

5. Advies en patroonschap

5.1. Advies nominatieprocedure Immaterieel Cultureel Erfgoed

Volgens interne Belgische beurtrolafspraken zou de Vlaamse Regering in 2022 een praktijk mogen voordragen voor Unesco-erkenning als Immaterieel Cultureel Erfgoed. Aangezien hiervoor geen formele nominatieprocedure bestaat, verzocht minister-president Jambon de VUC een advies te geven met betrekking tot een procedure. In de voorbije jaren kreeg de VUC geregeld vragen uit het veld omdat er geen duidelijkheid was over de te volgen werkwijze. De commissie is dan ook onmiddellijk ingegaan op het verzoek van de minister-president.

Een ad hoc werkgroep (zie 2.2.2) bereidde het advies voor dat de commissie vervolgens heeft afgeleverd op 1 september. Het advies bouwt voort op een internationale vergelijking van de nominatieprocedures bij vijf referentielanden, met name Nederland, Frankrijk, Duitsland, Zwitserland en Finland.

Rekening houdend met de Vlaamse context stelt de VUC voor een procedure te voorzien met regelmatige open oproepen voor kandidaten. Een specifieke expertcommissie dient de kandidaatstellingen te evalueren. Bij de selectie stelt de VUC voor om eigen criteria te hanteren gericht op inhoudelijke, geografische en internationale differentiatie. Eenmaal een kandidaat voor nominatie is geselecteerd, moeten er ook middelen zijn voor de gedegen uitwerking van het dossier, met externe ondersteuning vanuit de erkende cultureel-erfgoedorganisaties voor de betrokken erfgoedgemeenschap. Voorts pleit de VUC voor de nodige aandacht en gepaste voorzieningen voor de deelname aan en omgang met multinationale dossiers, evenals voor nominaties bij het Register van Goede Borgingspraktijken.

Eind 2020 verspreidde het Departement Cultuur, Jeugd en Media een open oproep voor kandidaten, waarbij verschillende elementen uit het VUC-advies zijn geïntegreerd.

5.2. Benchmarkstudie West-Europese nationale Unesco-commissies

Er is het aanvoelen dat de VUC in vergelijking met nationale Unesco-commissies van vergelijkbare West-Europese kleine en middelgrote landen over zeer weinig middelen beschikt. Om dat vermoeden te kunnen staven en te objectiveren heeft stage-studente Luka Roeland een benchmarkbevraging en analyse uitgevoerd, als deel van haar masterproef voor Master in het Cultuurmanagement (UA), met promotor en commissielid prof. dr. Annick Schramme.

Uit die vergelijking met Unesco-commissies uit Nederland, Luxemburg, Oostenrijk, Zwitserland, Slovenië, Denemarken, Zweden en Finland blijkt dat de VUC het moet redden met opvallend minder personeel en een kleiner budget voor een werklust die zeker niet

geringer is. De benchmarkstudie laat bovendien een verband zien tussen de personeelsbezetting en bepaalde soorten output van een commissie. Unesco-commissies met meer personeel leveren gemiddeld ook meer publieke adviezen af, kunnen actiever communiceren met meer communicatiekanalen, en verzorgen meer en sterkere netwerkstructuren bij de Unesco-erkenningen in eigen land. Een sterkere personeelsbezetting zou dus wel degelijk meer resultaten opleveren ten bate van een steviger band tussen Unesco en de overheden, organisaties, experts en burgers in Vlaanderen.

Op basis van deze studie is ingestemd om de VUC voorlopig op ad hoc basis te versterken met deeltijdse ondersteuning van een medewerker en in de toekomst te bekijken of voor VUC-initiatieven ook op ad hoc basis andere personeelsleden van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken kunnen bijdragen.

5.3. Advies toekomstige oriëntatie FUT

Het Flanders Unesco Trustfund (FUT) is in 2020 geëvalueerd door het Australische '*Extent Heritage Advisors*'. De evaluatie van het FUT is in het algemeen erg positief en beveelt aan om het FUT verder te zetten, met een behoud van de huidige thematische focus op erfgoed en een geografische focus op Afrika – een globale prioriteit van Unesco – echter zonder de informele Vlaamse voorkeur voor Zuidelijk Afrika. Men moedigt tevens een meer programmatorische focus aan met minder maar grotere projecten, met aandacht voor cofinanciering en synergie met andere donoren en sectoren.

De commissieleden werden uitgenodigd voor feedback bij de evaluatie en suggesties bij een mogelijke heroriëntering van het FUT. Dit was tevens een apart agendapunt op de commissievergadering van 15 december, waarbij de volgende aandachtspunten zijn genoteerd:

- meerwaarde van de betrokkenheid van Vlaamse actoren, zoals Unesco-leerstoelhouders.
- belang van synergie met andere sectoren en programma's binnen Unesco om binnen Unesco meer transversale banden te leggen.
- een pleidooi voor behoud van de geografische focus op de partnerlanden van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.
- voorkeur voor tastbare projecten met voldoende zichtbaarheid voor Vlaanderen.

5.4. Voordrachten

De VUC heeft een schakel- en voordrachtfunctie ten aanzien van Unesco bij kandidaturen voor prijzen, beurzen en aanvragen voor projectsteun.

Voor het Participatieprogramma van Unesco dienden in 2020 drie organisaties met een (hoofd)zetel in Vlaanderen of Brussel een aanvraag in, die vervolgens door de VUC kon worden gesteund en overgemaakt:

- International Young Christian Workers
 - voor het project '*International exchange and seminar: transforming lives, educating young people and reinforcing gender equality in the movement and within society*'
- International Movement of Catholic Agricultural and Rural Youth (MIJARC)
 - voor het project '*Right to Food: Advocacy and Networking*'
- Pax Christi International
 - voor het project '*Empowering new generation as social communicator and digital innovators*'

De VUC ondersteunde tevens de Belgische kandidatuur voor Em. Prof. dr. Willy Verstraete voor de Carolos J. Finlay UNESCO Prize for Microbiology. Deze prijs is uiteindelijk uitgereikt aan de Japanse professor Kenya Honda.

5.5. Patronage

Voor tijdelijke evenementen die derden organiseren en die verbonden zijn aan Unesco's doelstellingen en activiteiten, kan Unesco haar patronage verlenen aan initiatieven met een internationaal karakter en de VUC voor initiatieven waarvan de weerklank vooral tot Vlaanderen is beperkt. De VUC kan zelfstandig beslissen over evenementen waar ze haar eigen patronaat aan toebedeelt. Voor aanvragen die gericht zijn aan het hoofdkwartier van Unesco moet de VUC ook een positief advies meesturen.

Patroonschapsvoordrachten bij Unesco:

- Difference Day 2020
 - In 2019 werd al de aanvraag ingediend voor de patronage door Unesco voor Difference Day in 2020, die in januari 2020 werd toegezegd.

Patroonschap van de VUC:

- Internationale Moedertaaldag
 - Partnerwerking organisatie Internationale Moedertaaldag – Borgerhout, 21 februari
